

Bài 32. VÙNG ĐÔNG NAM BỘ **(tiếp theo)**

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

Sau bài học, HS cần :

– Hiểu được Đông Nam Bộ là vùng có cơ cấu kinh tế tiến bộ nhất so với các vùng trong cả nước. Công nghiệp và dịch vụ chiếm tỉ lệ cao trong GDP. Sản xuất nông nghiệp chiếm tỉ trọng nhỏ nhưng giữ vai trò quan trọng. Bên cạnh những thuận lợi, các ngành này cũng có những khó khăn, hạn chế nhất định.

– Hiểu một số khái niệm tổ chức lãnh thổ công nghiệp tiên tiến như khu công nghệ cao, khu chế xuất.

– Về kĩ năng, cần kết hợp tốt kênh hình và kênh chữ để phân tích, nhận xét một số vấn đề quan trọng của vùng.

– Phân tích so sánh các số liệu, dữ liệu trong các bảng, trong lược đồ theo câu hỏi dẫn dắt.

II – MỘT SỐ VẤN ĐỀ CẦN CHÚ Ý

– Về công nghiệp :

Thứ nhất : Sự thay đổi về đặc điểm và cơ cấu sản xuất công nghiệp trước và sau ngày miền Nam hoàn toàn giải phóng (1975). Ngày nay, cơ cấu sản xuất đa dạng, bao gồm sản xuất hàng tiêu dùng, một số hàng xuất khẩu. Điều quan trọng là nhiều mặt hàng tiêu dùng đã đáp ứng nhu cầu thị trường ở các tỉnh phía Nam và cả nước.

Thứ hai : Trong phân bố công nghiệp người ta nhận thấy sự tập trung ở các trung tâm công nghiệp lớn như TP Hồ Chí Minh, Biên Hoà, Vũng Tàu. Quan sát lược đồ kinh tế Đông Nam Bộ (hình 32.2), HS có thể nhận ra điều này.

Thứ ba : GV cần hướng dẫn HS hiểu và giải thích câu hỏi vì sao sản xuất công nghiệp lại tập trung chủ yếu ở TP Hồ Chí Minh. Để trả lời câu hỏi này, HS phải suy luận dựa trên lợi thế về vị trí địa lí, nguồn lao động dồi dào, có tay nghề cao, có cơ sở hạ tầng phát triển và trong nhiều năm luôn luôn đi đầu về chính sách phát triển.

Thứ tư : Đông Nam Bộ cũng gặp không ít khó khăn do cơ sở hạ tầng chưa đáp ứng yêu cầu, công nghệ chậm đổi mới và môi trường đang bị ô nhiễm.

– Về nông nghiệp :

Thứ nhất : Đông Nam Bộ là vùng trọng điểm sản xuất cây công nghiệp xuất khẩu của cả nước. Điều này thể hiện trong bảng số liệu 32.2.

Thứ hai : Cây cao su là cây công nghiệp hàng hoá xuất khẩu quan trọng nhất. Câu hỏi đặt ra cho HS mà không giải thích trong SGK : yêu cầu HS vận dụng sự hiểu biết của mình để giải thích. Sở dĩ cây cao su được trồng nhiều nhất ở Đông Nam Bộ là do điều kiện đất và khí hậu thích hợp, đó là khí hậu nhiệt đới nóng quanh năm. Người trồng cao su có tay nghề cao và kinh nghiệm phong phú. TP Hồ Chí Minh là cơ sở chế biến mủ cao su để xuất khẩu ra thị trường bên ngoài như Trung Quốc, Nhật Bản, Xin-ga-po, Hàn Quốc...

Thứ ba : Ngoài cây cao su, Đông Nam Bộ còn phát triển cây công nghiệp hàng năm như bông, lạc, đậu tương, mía, thuốc lá với khối lượng lớn. Một số cây ăn quả nổi tiếng như mít tố nữ, vú sữa, chôm chôm, sầu riêng,... được trồng nhiều ở Đồng Nai...

Ngành chăn nuôi khá phát triển, đặc biệt là nuôi bò sữa. Nuôi trồng và đánh bắt thủy hải sản cũng chiếm tỉ trọng đáng kể trong cơ cấu sản xuất nông nghiệp.

Thứ tư : Một số vấn đề đặt ra cần lưu ý HS là sự cần thiết phải đẩy mạnh thâm canh, nâng cao chất lượng giống cây, con ; bảo vệ môi trường khỏi sự ô nhiễm công nghiệp và đô thị. Nông nghiệp ngoại thành TP Hồ Chí Minh đang đi đầu trong việc xây dựng một số cơ sở sản xuất nông nghiệp công nghệ cao.

III – CÁC PHƯƠNG TIỆN DẠY HỌC CẦN THIẾT

- Lược đồ kinh tế Đông Nam Bộ
- Một số tranh ảnh.

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH DẠY BÀI MỚI

1. Gợi ý dạy mục IV : Tình hình phát triển kinh tế

a) Công nghiệp

GV yêu cầu HS đọc nhanh kênh chữ và kênh hình, chú ý đọc bảng 32.1. Sau đó gợi ý HS nhận xét sự thay đổi đặc điểm và cơ cấu ngành công nghiệp trước và sau khi miền Nam hoàn toàn giải phóng (1975).

GV yêu cầu HS quan sát lược đồ và xác định các trung tâm công nghiệp lớn như TP Hồ Chí Minh, Biên Hoà, Vũng Tàu. Trong ba trung tâm công nghiệp này, TP Hồ Chí Minh là nơi tập trung nhiều khu công nghiệp nhất. Câu trả lời chủ yếu là suy luận từ việc đọc lược đồ và sự hiểu biết của HS. SGK có ý định dành cho HS tìm hiểu và giải thích vấn đề này với sự trợ giúp của GV.

Để hiểu sâu sắc hơn mặt trái của vấn đề, GV nên đặt thêm câu hỏi về những khó khăn trong phát triển công nghiệp ở Đông Nam Bộ. Cuối mục có bài viết ngắn gọn về vấn đề này.

b) Nông nghiệp

GV yêu cầu HS tập trung chú ý nghiên cứu tình hình phát triển cây công nghiệp ở Đông Nam Bộ bằng việc đọc kĩ bảng 32.2. Sau đó nhận xét tình hình sản xuất cũng như phân bố cây công nghiệp ở Đông Nam Bộ.

GV yêu cầu HS suy nghĩ và giải thích vì sao cây công nghiệp được trồng nhiều nhất ở Đông Nam Bộ. Đây là câu hỏi không dễ dàng tìm được câu trả lời nếu như không biết suy luận về điều kiện sinh thái cũng như thị trường tiêu thụ sản phẩm cuối cùng.

GV gợi ý HS tìm hiểu về đặc điểm cây cao su (đây là cây trồng ưa khí hậu nóng ẩm nhưng không ưa gió mạnh), mủ cao su là nguyên liệu của ngành công nghiệp sản xuất săm lốp ô tô, xe máy vì khả năng đàn hồi tốt hơn cao su nhân tạo. Không phải nước nào cũng trồng được cao su. Việt Nam là một trong số ít nước có thể trồng được cao su. Thị trường tiêu thụ mủ cao su tương đối ổn định. Việc trồng cây cao su mang lại hiệu quả kinh tế, giải quyết việc làm cho người lao động.

Tiếp theo, GV gợi ý cho HS tìm hiểu một số khó khăn trở ngại trong phát triển nông nghiệp ở Đông Nam Bộ (phần cuối mục trong SGK có đề cập tới vấn đề này).

V – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP VÀ TRẢ LỜI CÂU HỎI KHÓ

Trong bài có ba câu hỏi tương đối khó :

– Vì sao việc trồng cây cao su lại tập trung chủ yếu ở Đông Nam Bộ ?

Cây cao su là cây công nghiệp trọng điểm, được trồng nhiều ở Đông Nam Bộ với diện tích là 281,3 nghìn ha (năm 2002). Đông Nam Bộ cho thấy một số

lợi thế đặc biệt về thổ nhưỡng (đất xám, đất đỏ) ; khí hậu nóng quanh năm, địa hình (đôi lượn sóng) với chế độ gió ôn hoà rất phù hợp với trồng cây cao su (cây cao su không ưa gió mạnh).

Cây cao su được đưa vào trồng ở Đông Nam Bộ từ đầu thế kỉ trước ; người dân có kinh nghiệm trồng và lấy mủ cao su đúng kĩ thuật ; lại có nhiều cơ sở chế biến và quan trọng hơn cả là thị trường tiêu thụ cao su rộng lớn và ổn định, đặc biệt là thị trường Trung Quốc, Bắc Mỹ và Liên minh châu Âu (EU), cây cao su đang trên đà phát triển. Gỗ cây cao su dùng để sản xuất đồ dùng nội thất, đem lại hiệu quả kinh tế cao. Cây cao su cũng được trồng ở một số tỉnh Tây Nguyên, Duyên hải Nam Trung Bộ, Bắc Trung Bộ.

– *Nêu vai trò quan trọng của hai hồ chứa nước (Dầu Tiếng – Tây Ninh, hồ Trị An - Đồng Nai) đối với sản xuất nông nghiệp ở Đông Nam Bộ.*

GV có thể giới thiệu cho HS về hai điểm chính :

Thứ nhất, hồ Dầu Tiếng là công trình thuỷ lợi lớn nhất nước ta hiện nay, rộng 270km², chứa 1,5 tỉ m³ nước, đảm bảo tưới tiêu cho hơn 170 nghìn ha đất thường xuyên thiếu nước về mùa khô của tỉnh Tây Ninh và huyện Củ Chi thuộc TP Hồ Chí Minh.

Thứ hai, bên cạnh chức năng chính là điều tiết nước cho nhà máy thuỷ điện Trị An (công suất 400 MW), hồ thuỷ điện Trị An góp phần cung cấp nước cho sản xuất nông nghiệp, trồng cây công nghiệp, các khu công nghiệp và đô thị tỉnh Đồng Nai.

– *Câu 2 trong phần Câu hỏi và bài tập : "Nhờ những điều kiện thuận lợi nào mà Đông Nam Bộ trở thành vùng sản xuất cây công nghiệp lớn của nước ta ?"*

Trước tiên, GV gợi ý HS quan sát bảng 32.2 nhằm nhận biết rõ hơn về quy mô lớn (diện tích và sản lượng) của các cây công nghiệp trọng điểm, đặc biệt là cây cao su. Đông Nam Bộ có bốn thế mạnh để phát triển cây công nghiệp ; đó là : thổ nhưỡng – khí hậu ; tập quán và kinh nghiệm sản xuất ; cơ sở công nghiệp chế biến ; thị trường xuất khẩu.